

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен “доктор” по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, научната специалност „Организация и управление на производството (селско стопанство и подотрасли)“.

Автор на дисертационния труд:

Валентина Пантева Агапиева – Алиосман – задочен докторант към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет, гр. Пловдив.

Тема на дисертационния труд: „Организационно-икономически проблеми на биологичното земеделие в България“.

Становище от: доц. д-р Снежинка **Константинова** Стоянова, Университет по хранителни технологии – Пловдив, област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност „Икономика и управление“, определена за член на научното жури със Заповед №РД-16-1283/20.11.2019 г. от Ректора на АУ.

1. Актуалност на проблема.

Темата на дисертационния труд е актуална и добре дефинирана. Съвременните тенденции в областта на биологичното земеделие, храните и хранителните иновации се свързват изключително с екологични и финансови мотиви. Актуалността и значимостта на темата се свързва главно със същността на биологичното земеделие, като своеобразна производствена система, която се поддържа предимно с качеството на живот и екосистемите, качеството на храните и техните хранителни стойности и здравето на хората. Разчита се на екологичните процеси, биологичното разнообразие и цикли, адаптирани към местните условия. В този смисъл биологичното земеделие добре съчетава националните традиции, иновации и наука, като насърчава добрите взаимоотношения в бизнес партньорствата.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Основната цел, която си поставя докторанта е комплексно изследване на организационно-икономическите проблеми на биологичното земеделие в България, с очертаване на конкретни пътища и възможности за усъвършенстване на прилагания управленски модел.

В изпълнение на поставената цел, докторантът си поставя следните задачи: 1) Изясняване на теоретико-методологичските и методически въпроси на икономическата ефективност, произтичащи от специфичните особености на биологичното земеделие; 2) Установяване на съществуващите организационно-икономически проблеми при производството на биологична земеделска продукция; 3) Анализ на равнището и динамиката на икономическата ефективност на биологичното земеделие и разкриване на силата и посоката на влияние на факторите, които ги обуславят; 4) Разкриване на възможности за повишаване на икономическата ефективност на биологичното производство на земеделска продукция.

Избраните и приложените в дисертационния труд методи за анализ и оценка на неговата икономическата ефективност включват статистически методи за количествен и

качествен анализ, като: сравнителен метод, метод на статистическите групировки, метод на индукция и дедукция; методи за корелационен и дисперсионен анализ и др.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Дисертационният труд е в обем от 220 страници и се състои от заглавна страница, списък на използваните съкращения, увод, четири глави, заключение, използвана литература и пет приложения. Резултатите от дисертационното изследване са добре онагледени, обемът на приложенията е 24 страници и включват 11 моментни снимки, анкетна карта, 1 схема и 36 таблици.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Анализът в дисертационния труд обхваща състоянието и основните производствени фактори на проучените биологични стопанства по примера на Област Пловдив. Успешно е приложена методика за изследване и анализ на икономическата ефективност на биологичното земеделие, като ефективността е приета за основен икономически критерий за измерване на икономическото развитие. Изборът на приложената система от показатели е повлияна от спецификата на биологичното производство. Два са основните показатели, а именно: коефициент на ефективност на разходите и коефициент на ефективност на приходите. Като обобщаващ показател в изследването е приета производителността на труда.

В дисертацията намират приложение и общите финансови показатели: печалба, себестойност и качество на произвежданата продукция. Рентабилността е разгледана като един от основните показатели за ефективността на производствената дейност на стопанствата и е определена като отношение на финансовия резултат и разходите (или ресурсите, изразходвани за неговото получаване). Установена е съществената роля на ефективността на инвестиционната и иновационната дейност в два аспекта – като абсолютна и сравнителна ефективности при отчитане на фактора време.

Анализът на показателите за икономическата ефективност на проучените биологични стопанства включва: равнище и динамика на средните добиви; размер на производствените разходи; реализация на продукцията и размер на общите приходи; анализ и оценка на размера на общите производствени разходи; стойност на общата продукция от единица площ; производителност на труда; себестойност на биологичната продукция; брутна печалба от един декар земя; рентабилност на биологичното производство и т.н.

Анализът на събраната емпирична информация за основните фактори, влияещи върху организацията и управлението в проучените биологичните стопанства показва неравномерно разпределение на биологичните ферми в Област Пловдив, като най-голям относителен дял се пада на общините Калояново, Хисаря, Първомай и Карлово.

Всяка от отделните глави на дисертацията включва точни и реалистични изводи от проведените проучвания и анализи. Направени са конкретни препоръки за провеждане на по-справедлива и ефективна държавна политика в сектора.

Библиографската справка включва 308 източника, както следва: 143 на кирилица, 85 на латиница и 80 интернет източници.

5. Приноси на дисертационния труд.

В представения дисертационен труд могат да се очертават следните приноси:

Научни приноси

- Извършен е систематизиран теоретичен и сравнителен емпиричен анализ на състоянието и развитието на биологичното земеделие в България;

- Представен е модел на периодизация на биологичното земеделие;
- Разработена е методика за оценка и анализ на икономическите показатели на биологични стопанства;
- Проучено е общото социално-икономическо състояние на биологичното производство на територията на Област Пловдив;
- Разкрити са факторите влияещи върху състоянието и развитието на биологичното земеделие.

Научно-приложни приноси

- Разработени са стратегии за развитие на отделното биологично стопанство;
- Открит е пазарният сегмент на българските биологични продукти. Предложено е усъвършенстване на политиката на субсидиране в страната ни;
- Представени са иновативни методи и екологосъобразни производствени практики за интегриране в биологичното земеделие за устойчивото развитие на селските региони;
- Резултатите от направения емпиричен анализ насочват към вземане на решения за потенциалното разширяване на биологичното земеделие в България.

6. Критични бележки и въпроси.

Нямам критични бележки по отношение на дисертационното изследване.

Имам един въпрос към докторанта:

Кои са световните тенденции, които ще влияят върху развитието на биологичното земеделието през следващите десет години?

7. Публикувани статии и цитирания.

Представени са девет публикации, от които пет в съавторство и четири самостоятелни. Авторефератът отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В подкрепа на по-горе изложеното, считам че Валентина Пантева Агапиева – Алиосман е разработила своя дисертационен труд на необходимото научно ниво. Усвоени са и са приложени различни изследователски анализи и богат научен инструментариум.

Въз основа на направеното дисертационно изследване и научни приноси считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на Валентина Пантева Агапиева – Алиосман образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност „Организация и управление на производството (селско стопанство и подотрасли)“.

Дата: 04.12.2019 г.
гр. Пловдив

ИЗГОТВИЛ

СТАНОВИЩЕТО:

(доц. д-р Сн. **Константинова**)